Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2023, sp. zn. 8 Tdo 391/2023, ECLI:CZ:NS:2023:8.TDO.391.2023.1

Číslo: 14/2025

Právní věta:

Pro naplnění kvalifikačního znaku podle § 146 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, tedy spáchání trestného činu úmyslného ublížení na zdraví podle 146 odst. 1 tr. zákoníku na těhotné ženě, není nutné, aby pachatel útočil proti plodu, ani aby těhotenství bylo důvodem jeho útoku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.05.2023

Spisová značka: 8 Tdo 391/2023

Číslo rozhodnutí: 14

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Těhotná žena, Ublížení na zdraví úmyslné

Předpisy: § 146 odst. 1 tr. zákoníku
§ 146 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného P. T. proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. 7 To 72/2022, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 5 T 3/2022.

I.
Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 13. 7. 2022, sp. zn. 5 T 3/2022, byl obviněný P. T. uznán vinným přečinem ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, jenž spáchal tím, že

> dne 23. 5. 2021 v přesně nezjištěné době kolem 16:00 hodin, ve XY, v bytě, kde bydlel s M. Z., po předchozí slovní rozepři za přítomnosti nezletilé dcery fyzicky napadl M. Z., která byla v osmém měsíci těhotenství, o čemž obviněný věděl, a to tak, že ji silně tahal za vlasy, udeřil ji rukou do zadní části hlavy, do zad, dal jí silný úder rukou do obličeje takovou silou, že jí způsobil zlomeninu úhlu dolní čelisti vpravo, bez dislokace fragmentů, útoky doprovázel

nadávkami, zranění si vyžádalo lékařský zákrok spočívající v zavedení čtyř samořezných šroubů a mezičelistní fixaci, projevující se bolestivostí v pravém úhlu čelisti a nutností přijímat kašovitou stravu, čímž byla poškozená omezena v běžném způsobu života po dobu čtyř týdnů.

2. Za tento přečin byl odsouzen podle § 146 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. bylo rozhodnuto o náhradě škody.

3. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. 7 To 72/2022, odvolání obviněného a státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze jako nedůvodná podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.
Z dovolání obviněného

4. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal obviněný P. T. prostřednictvím obhájce z důvodů podle § 265b odst. 1 písm. h), i), m) tr. ř. dovolání, v němž vytýkal nesprávné skutkové i právní závěry, protože soud nedostatečně uvážil, že s poškozenou žili v konfliktním partnerském vztahu. Posuzovanému incidentu též předcházela prudká hádka mezi ním a poškozenou doprovázená vzájemnými útoky. S ohledem na tuto skutečnost bylo při právním posuzování jednání třeba brát do úvahy, že nelze vycházet jen z toho, jaká újma na zdraví byla takovýmto útokem způsobena poškozenému, ale je třeba přihlédnout i k okolnostem, za kterých se útok stal (srov. rozhodnutí č. 16/1964 Sb. roz. tr.), a teprve z nich dovodit, k jakému následku směřoval úmysl pachatele, jenž musí být prokázán i to, že směřoval ke způsobení následku ublížení na zdraví, byť v nepřímém úmyslu (srov. rozhodnutí č. 22/1968-I., č. 19/1963 Sb. rozh. tr. a další).

5. V posuzované věci obviněný považoval za podstatné, že komunikace mezi ním a poškozenou probíhala běžně velmi konfrontačním způsobem, neboť oba společně užívali pervitin (metamfetamin), což mělo vliv na jejich volní schopnosti i na vnímání reality. Podle poškozené hádka mezi nimi trvala přibližně 45 minut, přičemž postupně eskalovala až do fyzické roviny, v jejímž rámci se vzájemně napadali. Obviněný poukázal na svou výpověď učiněnou při hlavním líčení, kde uváděl, že poškozené nechtěl ublížit a že jeho jednání bylo automatickým reflexem, šlo o dvě facky, současně však uvedl, že si situaci nevybavuje. Připustil, že když se rozzuří, má pak černo před očima, v určitých vypjatých situacích se dostává do stavů afektu, které popisuje jako zatmění. Během těchto stavů „nezná míru“ a uchyluje se k fyzickému násilí, ke kterému by za běžných okolností nedošlo, a proto posuzovanou situaci přirovnává ke stavu zmenšené příčetnosti, neboť jeho stav byl úzce spjat s užíváním návykové látky, kterou již nyní neužívá, neboť samotné trestní stíhání ho přimělo k nápravě a vedení řádného života, kdy se odstřihl od osob, jež na něj měly špatný vliv, a řádně se stará o děti společně s poškozenou.

6. Obviněný namítal, že nesměřoval k tomu, aby poškozené ublížil na zdraví, obzvláště, když byla těhotná. Děti má rád, což je patrné ze skutečnosti, že se staral a stará nejen o vlastní dítě, které má s poškozenou, ale i o její druhé dítě. V dané situaci absentuje subjektivní stránka směřující ke kvalifikované skutkové podstatě, a protože není dáno zavinění ke vzniklému následku, nemohl se dopustit úmyslného trestného činu ublížení na zdraví. Projednávaný incident lze posuzovat nanejvýš jako nedbalostní čin, pro nějž však v případě trestného činu ublížení na zdraví z nedbalosti není naplněn předpoklad porušení důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení, funkce pachatele, ani nejde o nesplnění povinnosti uložené podle zákona, což vylučuje kvalifikaci podle § 146 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Proto se mohl dopustit nanejvýš přestupku.

7. Vadným shledal i výrok o trestu, k němuž zmínil, že jednal v době incidentu v silném rozrušení (afektu), který nebyl vyvolán požitím návykové látky, a tudíž jde o polehčující okolnost ve smyslu

ustanovení § 41 písm. b) tr. zákoníku, nadto projevil nad svým činem lítost, což by mělo být rovněž vnímáno jako polehčující okolnost ve smyslu § 41 písm. o) tr. zákoníku. Soudům vytkl, že trest neukládaly za použití § 58 odst. 1 tr. zákoníku, neboť vzhledem k výše popsaným okolnostem případu spočívajícím v konfliktním vztahu mezi oběma aktéry, k jejich užívání pervitinu a s ním spojenými možnými abstinenčními příznaky, jakož i afektu obviněného v době činu i k jeho poměrům, kdy již vede řádný život a podílí se na péči o své nezletilé děti, lze dosáhnout jeho nápravy i trestem kratšího trvání. Má tudíž za to, že mu měl být uložen trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby, protože trest odnětí svobody v trvání dvou let je nepřiměřeně přísný. Tato námitka je podle něj současně podřaditelná pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 10. 2007, sp. zn. 3 Tdo 668/2007).

8. Z těchto důvodů obviněný v závěru dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k tr. ř. zrušil usnesení odvolacího soudu, jakož i předcházející rozsudek soudu prvního stupně a dále podle § 265m odst. 1 tr. ř. nově rozhodl tak, že se podle § 226 písm. b) tr. ř. zprošťuje obžaloby, jelikož v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem, eventuálně aby podle § 265k tr. ř. zrušil usnesení odvolacího soudu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc přikázal k novému projednání a rozhodnutí.

III.
Z vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství

9. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (§ 265h odst. 2 tr. ř.) zdůraznil, že dovolání obsahuje z valné části doslovné opakování námitek uplatněných v předchozích stadiích trestního řízení, s nimiž se soudy obou stupňů vypořádaly (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002 sp. zn. 5 Tdo 86/2002), a proto již z tohoto důvodu jde o dovolání zjevně neopodstatněné ve smyslu § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. Přesto zmínil v reakci na námitky obviněného vztahující se k subjektivní stránce, že se s nimi již vypořádal nejen soud prvního stupně (body 30. až 31. jeho rozsudku), ale i odvolací soud (bod 12. jeho usnesení), s jejichž závěry se ztotožnil, protože jsou logické. Přesvědčivě soudy vyložily zejména to, z jakých důvodů způsob jednání obviněného vylučuje nedbalostní jednání, a důvodně popsaly, proč vykazuje všechny znaky úmyslného trestného činu.

10. Namítal-li obviněný na základě důvodu podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř., že soudy nebraly na zřetel polehčující okolnosti a měly postupovat při ukládání trestu podle § 58 tr. zákoníku, státní zástupce tomuto požadavku nepřisvědčil, protože označený důvod nenaplnil (viz rozhodnutí č. 22/2003 Sb. rozh. tr.). I přesto zdůraznil, že se soudy trestem důkladně zabývaly a zvažovaly i polehčující a přitěžující okolnosti (viz bod 32. rozsudku nalézacího soudu a body 13., 14. napadeného usnesení) a vyložily, proč bylo nutné na obviněného působit trestem nepodmíněným, a to i s respektem k zásadě uvedené v § 55 odst. 2 tr. zákoníku. Neztotožnil se s obviněným, že by u něj šlo o stav silného rozrušení, neboť ke vzájemným konfliktům docházelo často, a proto v tomto způsobu jejich řešení nelze spatřovat skutečnost, která by k takovému silnému rozrušení mohla vést. Nelze u něj shledat ani upřímnou lítost, i když v průběhu řízení uváděl, že svého činu lituje, protože bezprostředně předtím tvrdil, že vinu nesou vždy obě strany.

11. Nedůvodným státní zástupce shledal i požadavek obviněného na zmírnění trestu použitím ustanovení § 58 tr. zákoníku, protože tuto výhradu odůvodnil nepřiměřeností mu uloženého trestu, což je námitka, která na označený důvod podle dosavadní judikatury nedopadá. Navíc se obviněný domáhá postupu soudu, který je fakultativní, záležející na uvážení soudu. Z okolností zjištěných soudem se však v dané věci nepodávala žádná skutečnost, která by zakládala důvod k užití tohoto mimořádného ustanovení.

12. Vzhledem k tomu, že státní zástupce neshledal ani naplnění důvodu podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř., protože nebyla zjištěna existence vytýkané vady zakládající některý z důvodů dovolání, která by zatěžovala řízení před soudem prvního stupně, navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného podle

§ 265i písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné. Současně udělil souhlas s tím, aby Nejvyšší soud učinil rozhodnutí za podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř., jakož i § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. v neveřejném zasedání.

13. Vyjádření státního zástupce bylo zasláno obhájci obviněného, Nejvyšší soud však písemnou reakci na ně do konání neveřejného zasedání neobdržel.

IV.
Přípustnost dovolání

14. Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno oprávněnou osobou podle § 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

V.
Obecně k důvodům dovolání

15. Dovolání jako mimořádný opravný prostředek s přesně zákonem stanovenými formálními podmínkami lze uplatnit pouze s odkazem na některý z důvodů uvedených v § 265b odst. 1, 2 tr. ř., a proto Nejvyšší soud musí zkoumat, zda výhrady tvrzené na podkladě v dovolání označeného dovolacího důvodu odpovídají jeho zákonnému vymezení.

16. Dovolání podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. lze uplatnit, bylo-li rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř. Podle obsahu podaného dovolání a též vzhledem k tomu, že odvolací soud napadený rozsudek ve smyslu § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal, je zřejmé, že obviněný použil uvedený dovolací důvod v jeho druhé alternativě, neboť současně v dovolání uvedl i další dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) a i) tr. ř.

17. S odkazem na důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je možné dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jeho prostřednictvím lze namítat zásadně vady právní povahy, především, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde, nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Podkladem pro posouzení správnosti právních otázek ve smyslu uvedeného dovolacího důvodu je skutkový stav zjištěný soudy prvního, příp. druhého stupně, jenž Nejvyšší soud nemůže měnit (srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu např. ve věcech ze dne 9. 4. 2003, sp. zn. I. ÚS 412/02, ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. III. ÚS 732/02, ze dne 9. 12. 2003, sp. zn. II. ÚS 760/02, ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. III. ÚS 282/03, ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 449/03, aj.).

18. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. slouží k nápravě vad v uloženém trestu, byl-li obviněnému uložen druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou zákonem na trestný čin, jímž byl uznán vinným. Druhem trestu, který zákon nepřipouští, se rozumí zejména případy, v nichž byl uložen některý z druhů trestů uvedených v § 52 tr. zákoníku bez splnění zákonem stanovených podmínek. S odkazem na § 58 tr. zákoníku je možné dovolání z tohoto dovolacího důvodu podat jen tehdy, jestliže bylo mimořádné snížení trestu odnětí svobody aplikováno, ač nebyly splněny pro takový postup zákonem stanovené podmínky. V takovém případě jde o trest uložený pod dolní hranicí trestní sazby stanovené v trestním zákoně, čímž je tento dovolací důvod naplněn [srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. 5 Tdo 411/2003 (uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, roč. 2004, seš. 26, č. T 617), a ze dne

19. 3. 2014, sp. zn. 3 Tdo 362/2014]. Jiná pochybení soudu spočívající v nesprávném druhu či výměře uloženého trestu, zejména nesprávné vyhodnocení kritérií uvedených v § 39 až § 42 tr. zákoníku, a v důsledku toho uložení nepřiměřeného přísného nebo naopak mírného trestu, nelze v dovolání namítat prostřednictvím žádného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 tr. ř. (viz rozhodnutí č. 22/2003 Sb. rozh. tr.).

19. Nejvyšší soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozhodnutí z vlastní iniciativy (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 8. 2006, sp. zn. 8 Tdo 849/2006). Zároveň je však povinen posuzovat, zda jsou v postupech soudů nižších stupňů dodrženy zásadní požadavky spravedlivého procesu (srov. článek 6 Listiny a články 36 a 38 Úmluvy), neboť rozhodování o mimořádném opravném prostředku se nemůže ocitnout mimo rámec ochrany základních práv jednotlivce a tato ústavně garantovaná práva musí být respektována (a chráněna) též v řízení o všech opravných prostředcích (k tomu viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2004, sp. zn. I. ÚS 125/04, ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 55/04, ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04, stanovisko pléna ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14).

VI.
Důvodnost dovolání

a) K právnímu posouzení věci

20. Dovoláním obviněný soudům vytýkal, že nedostatečně posoudily okolnosti, za kterých k činu, jehož průběh nepopíral, došlo, zejména že nebraly do úvahy, že mezi ním a poškozenou byly hádky vždy konfliktní, že se vzájemně napadali a že v době činu jeho schopnosti vnímat realitu byly ovlivněny užíváním návykové látky a zranění poškozené nechtěl způsobit. Poukazoval na nesprávnost použité kvalifikace, neboť nejednal úmyslně, ale domáhal se toho, aby při nemožnosti posoudit skutek jako nedbalostní trestný čin byla věc postoupena jako přestupek. Těmito námitkami obviněný dostál podmínkám důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., a proto Nejvyšší soud posuzoval jejich důvodnost, kterou zkoumal na podkladě přezkoumávaných rozhodnutí i obsahu spisu, z nichž shledal, že soudy se v potřebné míře zabývaly všemi rozhodnými skutečnostmi, zejména tím, za jakých okolností k činu došlo a jaká újma u poškozené nastala.

21. Soud prvního stupně posuzoval vzájemné vztahy mezi obviněným a poškozenou i to, za jakých okolností k činu došlo, k čemuž provedl i potřebné dokazování, jehož obsah u jednotlivých důkazů popsal v bodech 3. až 25. odůvodnění rozsudku a své závěry k jejich posouzení rozvedl v bodech 26. a násl. rozsudku, kde se vypořádal i s námitkami obviněného. Pokud jde o povahu újmy, jíž obviněný způsobil, shledal v ní, i přes uvážení toho, zda obviněný způsobil poškozené těžkou újmu na zdraví (srov. § 122 odst. 2 tr. zákoníku), újmu na zdraví ve smyslu § 122 odst. 1 tr. zákoníku (viz body 29. až 30. odůvodnění rozsudku). Se zřetelem na povahu vzniklého zranění, mechanismus, jakým obviněný vůči poškozené, zejména její hlavě působil, i okolnosti, za kterých k činu došlo, shledal, že obviněný jednal v úmyslu přímém, neboť poškozenou udeřil způsobem, že si musel být vědom toho, že jí způsobí zranění, jehož léčba si vyžádá více jak jeden týden. S ohledem na stav poškozené nacházející se v osmém měsíci těhotenství soud prvního stupně dovodil, že obviněný naplnil znaky nejen základní skutkové podstaty podle § 146 odst. 1, ale kvalifikované podle odstavce 2 písm. a) tr. zákoníku (srov. bod 31. rozsudku soudu prvního stupně).

22. Odvolací soud k námitkám obviněného obsahově shodným s těmi, jež vznesl v posuzovaném dovolání, poukázal na to, že obviněný razantně vedeným úderem do obličeje poškozené jí způsobil zlomeninu dolní čelisti s popsanými následky. Zdůraznil právě tuto povahu jednání obviněného i lokalizaci a intenzitu jím vedeného úderu a dovodil ve shodě se soudem prvního stupně úmysl obviněného, protože tento způsob provedení činu o nedbalosti, jíž se obviněný domáhal, nesvědčí. Též vysvětlil své úvahy k závěru o naplnění okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby

spočívající ve znaku „na těhotné ženě podle odst. 2 písm. a) § 146 tr. zákoníku“, protože o tom, že se poškozená nachází ve vysokém stupni těhotenství, obviněný věděl, tudíž veškeré polemiky nad otázkou, zda byla či nebyla naplněna subjektivní stránka trestného činu, označil za bezpředmětné. Nezpochybnitelným podle něho je, že s přihlédnutím k intenzitě útoku i místu na hlavě poškozené, kam útok směřoval, musel být přinejmenším srozuměn s tím, že poškozené způsobí minimálně ublížení na zdraví ve smyslu § 122 odst. 1 tr. zákoníku (srov. bod 12. usnesení odvolacího soudu).

23. Se zřetelem na uvedené závěry soudů obou stupňů je zřejmé, že se zaviněním obviněného zabývaly a dostatečně přesvědčivě své úvahy vyložily v souladu se zákonnými hledisky, k nimž Nejvyšší soud doplňuje, že přečinu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, se dopustí ten, kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví a spáchá takový čin na těhotné ženě. Jde o úmyslný přečin, přičemž úmysl se musí vztahovat také k následku v podobě ublížení na zdraví. Při zvažování, zda pachatel jednal úmyslně, je třeba zjišťovat a zohledňovat, jakým způsobem proti tělu oběti působil, intenzitu útoku, způsob jeho provedení, osobu poškozeného i pachatele, případně pohnutku apod. (srov. materiál uveřejněný pod č. II/1965 Sb. rozh. tr.).

24. Uvedené požadavky vycházejí z toho, že zavinění vyjadřuje vnitřní vztah pachatele k následku jeho jednání vyjádřeného ve skutkové podstatě trestného činu. Subjektivní stránka je takovým psychickým vztahem pachatele, který nelze přímo pozorovat, a na zavinění lze proto usuzovat ze všech okolností případu, za kterých ke spáchání trestného činu došlo. Je to určité chování pachatele, neboť i jednání je projevem vůle. Závěr o zavinění (podložený výsledky dokazování) lze zpravidla dovozovat toliko nepřímo z okolností objektivní povahy, z nichž je možno podle zásad logického myšlení usuzovat na vnitřní vztah pachatele k porušení nebo ohrožení zájmů chráněných trestním zákonem (srov. například rozhodnutí č. 62/1973 a 41/1976 Sb. rozh. tr., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 394/2010, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2001, sp. zn. 5 Tz 225/2001, či usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. IV. ÚS 2728/12).

25. V posuzované věci nelze přisvědčit námitkám obviněného, že nejednal úmyslně, jak správně shledaly soudy obou stupňů, protože jím spáchaný čin i způsob jeho provedení odpovídají tomu, že vedl útok proti poškozené opakovaným napadáním tak, že ji silně tahal za vlasy, udeřil ji rukou do zadní části hlavy a do zad a dal jí úder rukou do obličeje takovou silou, že jí zlomil čelist. Jde o opakované jednání cílené proti horní polovině těla, včetně hlavy poškozené, které svědčí o snaze jí ublížit, což by odpovídalo úmyslu přímému podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, u něhož pachatel chce způsobem uvedeným v trestním zákoníku ohrozit zájem chráněný takovým zákonem. Soudy se však klonily spíše k úmyslu nepřímému podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, u kterého pachatel ví, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, s tím je srozuměn. Pro obě formy úmyslu je zjevné, že obviněný ví, že zranění poškozenému mechanismem, který používá, způsobí, o čemž v posuzované věci není pochyb, protože zejména rána, jíž obviněný mířil na obličej poškozené, byla vedena s velkou razancí, která byla nutná k tomu, aby došlo ke zlomení dolní čelisti (srov. znalecký posudek MUDr. Andrey Vlčkové z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství; též bod 7. rozsudku soudu prvního stupně). Toto zranění si vyžádalo lékařský zákrok spočívající v zavedení čtyř samořezných šroubů a mezičelistní fixaci, projevující se bolestivostí v pravém úhlu čelisti a nutností přijímat kašovitou stravu, což poškozenou omezovalo v běžném způsobu života po dobu čtyř týdnů.

26. Nejvyšší soud (s výhradou, že přímý úmysl by odpovídal více zjištěnému skutku, z hlediska zásady, že nemůže věc posuzovat přísněji s ohledem na zákaz *reformationis in peius*) ke správnosti závěrů soudů dále doplňuje, že obviněný při spáchání činu v nepřímém úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zákoníku byl srozuměn s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem. Toto srozumění vyjadřuje aktivní volní vztah pachatele k způsobení následku relevantního pro trestní právo, čímž je míněna vůle, jež se projevila navenek, tj. chováním pachatele. Způsobení následku není přímým cílem pachatele, ani

nevyhnutelným prostředkem (přímo ho nechce), neboť pachatel sleduje svým záměrem cíl jiný, který může být z hlediska trestního práva jak cílem relevantním, tak i cílem nezávadným. Přitom je však pachatel vždy srozuměn s tím, že realizace tohoto cíle předpokládá způsobení následku významného pro trestní právo, avšak tento následek je nechtěným, pouze vedlejším následkem jednání pachatele, s kterým je však srozuměn. Na takové srozumění lze usuzovat z toho, že pachatel nepočítal s žádnou konkrétní okolností, která by mohla zabránit následku, který si představoval jako možný, a to ať už by šlo o jeho vlastní zásah, nebo o zásah někoho jiného (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. (§ 1–139). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 222, 223).

27. Soudy, jak je patrno z odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí, zvážily všechny rozhodné skutečnosti, zejména se zabývaly okolnostmi, za kterých k činu došlo, a měly na paměti i to, že obviněný i poškozená byli uživateli omamných látek a že jejich společné soužití bylo velmi konfliktní a k agresi mezi nimi docházelo i v minulosti (viz násilné obdobné jednání vůči téže poškozené v minulosti, když v říjnu 2019, pro což byl odsouzen trestním příkazem Okresního soudu Praha-východ ze dne 31. 12. 2019, sp. zn. 2 T 233/2019, v dubnu 2021 utrpěla dvojitou zlomeninu dolní čelisti a byla ošetřena pro zlomeninu nosních), dospěly ke správným závěrům o vině obviněného.

28. Pokud obviněný nejen v dovolání, ale i ve své obhajobě po celé řízení uváděl ve svůj prospěch to, že jednal v určitém zmatení smyslů a že zranění poškozené způsobit nechtěl, těmto jeho výhradám objektivně učiněná zjištění neodpovídají. I kdyby jeho útoku předcházela hádka mezi nimi, jak se dovozuje z jejich výpovědí, nic nenasvědčuje tomu, že by útoky ze strany poškozené vůči němu, pokud by k nim před útokem obviněného došlo, měly jakoukoli razanci, protože na těle obviněného nebylo shledáno nic, co by svědčilo o tom, že by se případně poškozené bránil. Takto ani obhajobu neuplatňoval, a o tom, že by byl ze strany poškozené ohrožován, nehovořil. To, že poškozené ublížit nechtěl, rovněž výsledkům dokazování neodpovídá, naopak z nich plyne, jak bylo uvedeno výše, že proti poškozené útočil opakovaně, a nakonec i dostatečnou silou, aby jí zlomil čelist, takže směřoval ke způsobení újmy na jejím zdraví.

29. Nejvyšší soud proto shledal, že soudy na úmysl obviněného usuzovaly a nepochybily, jestliže shledaly v činu obviněného úmyslné zavinění.

30. Správným je závěr soudů i o naplnění kvalifikačního znaku podle § 146 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, na němž nic nemění obhajoba obviněného, v níž poukazoval na svůj kladný vztah k dětem, což nemá pro použitou právní kvalifikaci žádný význam. Pro naplnění tohoto kvalifikačního znaku je rozhodné, že žena v době, kdy pachatel útok proti její tělesné integritě směřoval, byla těhotná, neboť je speciálně touto kvalifikační okolností poskytována ochrana těhotné ženě, a to v období od nidace do počátku porodu. O tom, že poškozená byla těhotná, v této věci nevznikají žádné pochybnosti, protože obviněný jako její druh věděl, že je v osmém měsíci těhotenství. Není pro jeho naplnění nutné, aby bylo pachatelem útočeno proti plodu, ani aby těhotenství bylo důvodem jeho útoku, protože v takovém případě by již bylo zřejmě nutné zvažovat jinou právní kvalifikaci, např. podle § 159 tr. zákoníku, neboť uvedená kvalifikovaná skutková podstata podle § 146 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku primárně nedopadá na ochranu života a zdraví dítěte v prenatálním stádiu, nýbrž je určena k ochraně těhotné ženy jakožto nositelky takového plodu v prenatálním stádiu. Pro naplnění tohoto znaku proto nebylo rozhodné, že obviněný tvrdil, že nechtěl způsobit újmu na zdraví jejich dosud nenarozenému dítěti, podstatné bylo, že předmětem jeho útoku byla těhotná žena.

31. Nejvyšší soud v posuzované věci neshledal, že by právní závěry soudů svědčily o obviněným namítaných nedostatcích, naopak se ztotožnil s použitou právní kvalifikací, která i z hlediska závěrů o subjektivní stránce nevykazuje vytýkané vady. Pro úplnost k požadavku obviněného na projednání věci jako přestupku je třeba uvést, že vykazuje-li jeho jednání znaky trestného činu, nemůže jít o přestupek, jak obviněný (navíc na základě odlišných skutkových okolností) požadoval.

b) Výhrady proti výroku o trestu

32. Námitkami směřujícími proti výroku o trestu obviněný vytýkal, že soudy dostatečně nepřihlédly ke všem rozhodným skutečnostem, zejména k tomu, že v době činu užíval pervitin, a uváděl, že jednal v silném rozrušení (afektu), který však nebyl vyvolán požitím této návykové látky, a pokud tyto skutečnosti nebraly do úvahy, nezohlednily polehčující okolnosti podle § 41 písm. b), o) tr. zákoníku. Domáhal se též použití ustanovení § 58 tr. zákoníku, čímž brojil proti nepřiměřenosti trestu, jenž mu byl vyměřen. Takové výhrady však na žádné dovolací důvody neodpadají, a proto se jimi Nejvyšší soud zásadně nemůže zabývat (srov. rozhodnutí č. 22/2003 Sb. rozh. tr.). I přesto však Nejvyšší soud se zřetelem na nutnost vyloučit možné excesy na námitky obviněného reagoval, a to zejména z hlediska principů proporcionálního a spravedlivého ukládání trestu (k tomu viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2004, sp. zn. I. ÚS 125/04, ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 55/04, ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04, stanovisko pléna ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14, a usnesení ze dne 5. 2. 2013, sp. zn. II. ÚS 4809/12, atd.), byť si je vědom, že i s odkazem na ně je zásah dovolacího soudu možný jen tenkrát, pokud je napadeným rozhodnutím uložený trest trestem extrémně přísným, zjevně nespravedlivým a nepřiměřeným. Zásada přiměřenosti trestních sankcí je totiž předpokladem zachování obecných principů spravedlnosti a humánnosti sankcí. Jde-li o uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, je třeba zkoumat, zda zásah do osobní svobody pachatele, obecně ústavním pořádkem předvídaný, je ještě proporcionálním zásahem či nikoliv. Je nutné posuzovat vztah veřejného statku, který je představován účelem trestu, a základním právem na osobní svobodu, které je omezitelné jen zákonem, avšak dále za předpokladu, že jde o opatření v demokratické společnosti nezbytné a nelze-li sledovaného cíle dosáhnout mírnějšími prostředky (k tomu přiměřeně srov. nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04).

33. Pro posuzování přiměřenosti a humánnosti ukládaného trestu, případně jeho proporcionality je třeba mít na paměti, že trest vymezený za konkrétní trestnou činnost pachateli je vždy trestem individuálním, který je určen ve vztahu k osobě pachatele v konkrétní věci, při jehož výměře v daném případě musí soud zvážit proporcionalitu trestu vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, a to i s ohledem na relativní závažnost daného trestného činu v rámci systematiky trestných činů ve zvláštní části trestního zákoníku; individuální možnost nápravy pachatele, jeho poměry, jakož i zájmy a blaho dětí pachatele, rovněž i rizika ohrožení bezpečnosti lidí, majetku nebo jiného obecného zájmu (viz nález Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2014, sp. zn. I. ÚS 4503/2012).

34. Z těchto hledisek Nejvyšší soud posuzoval, zda soudy při ukládání trestu dodržely všechna zákonná pravidla zejména stanovená v ustanoveních § 38 až 42 tr. zákoníku. Jestliže se výhrady obviněného týkaly toho, že soudy řádně neuvážily polehčující okolnosti podle § 41 odst. 1 písm. b), o) tr. zákoníku tím, že nepřihlédly k jeho rozrušení a že svého činu upřímně litoval, byly uvedeny zcela mimo zákonem stanovený smysl a význam těchto polehčujících okolností, zejména byly v rozporu se skutečnostmi ve věci zjištěnými. Polehčující okolnost podle § 41 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku spočívá sice mimo jiné v silném rozrušení, jímž se rozumí určitý duševní stav pachatele, který nepříznivě ovlivňuje jeho rozumovou nebo volní složku jeho jednání, ale posoudí-li se všechny objektivně prokázané skutečnosti, bylo zjištěno, že obviněný v takovém stavu, který tato polehčující okolnost předpokládá, nenacházel. Poškozenou fyzicky napadl sice v rámci vzájemné hádky, ale bez toho, aby cokoliv skutečně objektivně svědčilo o tom, že se mohl do stavu silného rozrušení dostat. Obviněný netrpěl duševní chorobou ani jiným onemocněním, tělesným či duševním vyčerpáním. Poukazoval-li na afekt, je třeba uvést, že za něj lze považovat silnou emocionální reakci vysoké intenzity a krátkého trvání, která sice vědomí zužuje, ale nezamlžuje ho, a tudíž nemůže být považována za chorobnou změnu vědomí, která by u pachatele oslabovala vztah k realitě a zanechávala pravou amnézii (srov. RAUCH, H. J.: Über die Schuldfähigkeit von Affekttätern, In: Saβ, H.: Affektdelikte, str. 202), nebo „jde o silný bouřlivě, ale krátce probíhající citový stav (např. hněv, zděšení, radost, nadšení), zpravidla provázaný vegetativními reakcemi a mimickými projevy“ (srov. HARTL, P., HARTLOVÁ, H.:

Psychologický slovník. 1. vydání. Portál: Praha, 2000, str. 19). Afektivní napětí, byť je pro něj typické krátké trvání či přechodný stav, může přetrvávat i delší dobu, aby se na nepatrný podnět vybilo spontánní agresivní reakcí, v daném okamžiku i zdánlivě nedůvodnou. Afekt se promítá zejména do subjektivní stránky jednání obviněného, v souhrnu se všemi dalšími skutečnostmi v této věci má právě jeho průběh u obviněného význam pro jeho jednání vyvolané a podmíněné tímto stavem hněvu.

35. Okolnost podle § 42 odst. 1 písm. o) tr. zákoníku polehčuje pachateli tehdy, když obviněný upřímně svého činu lituje, což u obviněného nenastalo, protože i uvedenou okolnost tvrdil, jeho jednání ani chování tomu nenasvědčovalo, protože nesplnil požadavek upřímnosti. Tato okolnost totiž nespočívá jen v tom, že obviněný vlastními slovy deklaruje, ale pro takový závěr musí být ve věci podklady, a chování obviněného po spáchaní činu musí o takovém jeho osobním postoji svědčit. Nelze totiž odhlédnout od toho, že obviněný čin ani nedoznal, snažil se svou odpovědnost za něj bagatelizovat, a proto je vyloučena možnost uplatnění této polehčující okolnosti (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. 5 Tdo 588/2014).

36. Uvedené skutečnosti svědčí i o tom, že soudy důvodně neuplatnily ustanovení § 58 odst. 1 tr. zákoníku, protože pro jeho aplikaci ve věci obviněného nebyly splněny zákonem stanovené podmínky. Je vhodné připomenout, že jde toliko o fakultativní možnost pro soud, má-li vzhledem k okolnostem případu nebo vzhledem k poměrům pachatele za to, že by použití trestní sazby odnětí svobody trestním zákonem stanovené bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné a že lze dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratšího trvání. Soud toto ustanovení může využít pouze v případě existence mimořádných okolností, a tedy nejde o pravidelný postup soudu, na nějž by měl obviněný jakýkoli nárok (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 791). Jak soudy obou stupňů vysvětlily, na straně obviněného nebyly shledány ani obecné polehčující okolnosti ve smyslu § 41 tr. zákoníku, tím méně pak okolnosti mimořádné odůvodňující použití § 58 odst. 1 tr. zákoníku (viz bod 32. rozsudku soudu prvního stupně a body 13., 14. napadeného usnesení).

37. Nejvyšší soud z rozvedených důvodů neshledal, že by došlo k porušení zásady přiměřenosti trestu podle § 38 tr. zákoníku či článku 8 odst. 2 Listiny, ani dalších zásad pro ukládání trestu, neboť soud uvedený trest ukládající zvažoval všechna rozhodná kritéria (srov. přiměřeně např. nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2007, sp. zn. III. ÚS 747/06 a ze dne 11. 6. 2014, sp. zn. I. ÚS 4503/12, ze dne 11. 6. 2014, sp. zn. I. ÚS 4503/2012 atd.). Důvod pro mimořádné snížení ukládaného trestu odnětí svobody dán v posuzované věci není.

38. Pokud jde o výměru trestu, soud druhého stupně se k námitkám obviněného zabýval i hledisky uvedenými v § 55 odst. 2 tr. zákoníku, podle něhož je možné za trestné činy s horní hranicí zákonné trestní sazby nepřevyšující pět let uložit nepodmíněný trest odnětí svobody pouze za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život, a podle obsahu věci dospěl k závěru, že nepodmíněný trest uložený obviněnému ve výměře dvou let je správný a spravedlivý, a to i se zřetelem na uvedená hlediska. Zohlednil, že obviněný v relativně krátkém časovém úseku napadl tutéž poškozenou opakovaně, přičemž šlo o napadení osoby blízké ve smyslu § 42 písm. h) tr. zákoníku, za něž byl navíc pravomocně odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody Okresním soudem Praha-východ pod sp. zn. 2 T 233/2019. Soudy přihlížely i k osobním, rodinným a majetkovým poměrům obviněného ve smyslu ustanovení § 39 tr. zákoníku, v nichž rovněž neshledaly takové okolnosti, které by bylo možné výrazněji ve prospěch obviněného hodnotit.

39. Z uvedeného je zřejmé, že soudy obou stupňů se všem rozhodným okolnostem věnovaly a trest ve vztahu k nim vyměřily. Vzhledem k tomu, že obviněný byl v dané věci ohrožen trestem odnětí svobody v trvání od jednoho roku do pěti let, přičemž soudy jako přiměřený a spravedlivý shledaly trest uložený v délce dvou roků, a to jako trest nepodmíněný, nesvědčí nic o tom, že by šlo o trest

neproporcionální, nepřiměřeně anebo nedůvodně tvrdý či odporující zásadám pro spravedlivé potrestání pachatele. Lze jen dodat, že předchozí podmíněné odsouzení za obdobnou trestnou činnost zjevně nesplnilo svůj účel (stejně jako i nepodmíněná odsouzení pro majetkovou trestnou činnost), a přitom jde o trest uložený při spodní hranici zákonné trestní sazby.

VII.
Závěr

40. Nejvyšší soud proto uzavírá, že soudy při ukládání trestu výše popsaná kritéria respektovaly (§ 55 odst. 2, § 58 odst. 1 a § 39 odst. 1 tr. zákoníku), braly shora uvedené zásady v posuzované věci do úvahy a své rozhodnutí uložit obviněnému nepodmíněný trest odnětí svobody zvažovaly s ohledem na všechny zjištěné okolnosti, které řádně a důsledně posuzovaly. Uložení trestu obviněnému se neocitlo mimo rámec ústavní konformity a nedošlo k porušení ústavně zaručeného práva či svobody obviněného (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2018, sp. zn. II. ÚS 492/17, usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2947/17). Přezkoumávané rozhodnutí nevykazuje extrémní nepřiměřenost a nerespektování základních zásad pro výměru trestů.

41. Z uvedených důvodů, byť je zčásti dovolání obsahově podřaditelné pod obviněným zvolené dovolací důvody, není důvodné, a protože soudy své právní závěry i okolnosti, za kterých ukládaly trest, řádně vyložily a jejich závěry jsou dostatečně vyjádřeny v přezkoumávaných rozhodnutích, bylo možné na jejich podkladě dojít k závěru, že dovolání je zjevně neopodstatněné. Nejvyšší soud je proto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.